

1. Inleiding

Dit pedagogisch profiel beschrijft de werkwijze en specifieke uitgangspunten van kindercentrum de Belhamel. Het profiel is tot stand gekomen m.b.v. een werkgroep die bestaat uit het hoofd Belhamel en vier leidsters werkzaam in de dagopvang of de BSO. De werkgroep heeft op basis van de visie en uitgangspunten die in de afgelopen 7 jaar zijn ontwikkeld, de meest elementaire en specifieke accenten uit onze werkwijze verzameld. Dit hebben we samengevoegd met de basisregels die in de loop van de afgelopen jaren zijn geformuleerd. Samen vormen zij de basis van dit pedagogisch profiel. De Belhamel biedt dagopvang voor kinderen van 0-8 jaar. Het kindercentrum heeft een open karakter, d.w.z. de onderlinge groepen zijn (letterlijk) open naar elkaar, open naar de ouders en open naar elkaar als groepsleiding. Dit betekent in de praktijk dat kinderen, naast het verblijven in de stamgroep, gedurende de dag de mogelijkheid krijgen in andere ruimtes van het centrum te verblijven. Hoewel de kinderen uit de BSO en de dagopvang in gescheiden ruimtes hun stamgroep kennen, hebben ze verschillende mogelijkheden om elkaar in het centrum te ontmoeten.

Door het open karakter van de Belhamel is de werkwijze en het handelen van alle pedagogisch medewerkers erg op elkaar afgestemd. De dagopvang en de BSO werken veel met elkaar samen. Kinderen krijgen gelegenheid met elkaar te spelen en bij elkaar op de groep te komen. Dit betekent dat we, bij het beschrijven van ons handelen in dit profiel, geen onderscheid maken tussen dagopvang en BSO. Daar waar het handelen verschilt, wordt de specifieke aanpak beschreven. Er is voor ons kindercentrum dus 1 pedagogisch profiel voor dagopvang en BSO samen.

In het voorjaar van 2008 is het pedagogisch profiel opnieuw besproken met een nieuwe werkgroep. De onderdelen die in 2007 nog niet beschreven waren, zijn ingevuld. Sommige bestaande onderdelen zijn aangepast op inhoud. Onze werkwijze wordt beschreven in onderstaand profiel.

2. Indeling in stamgroepen, leidster-kind ratio en het gebruik van de ruimte op de Belhamel

2.1. Indeling stamgroepen

De groepen zijn als volgt samengesteld:

- 1 babygroep met maximaal 8 kinderen van 0-1 jaar
- 2 groepen met maximaal 13 kinderen van +/- 1-4 jaar
- 1 BSO groep met maximaal 20 kinderen van 4-8 jaar

In de stamgroepen vinden de zgn basisactiviteiten plaats. Het vormt de vertrouwde basis voor het kind. Hier start en eindigt de dag. Kinderen (en ouders) worden hier ontvangen en hier nemen zij 's avonds afscheid en vindt de overdracht naar ouders plaats. Er wordt hier ook gegeten, gedronken en met elkaar aan tafel gegaan. In de stamgroep kunnen kinderen in de diverse hoekjes een eigen activiteit kiezen en met anderen of alleen spelen. De functie van de stamgroep is voor ons: de basis van waaruit kinderen het kindercentrum ontdekken. Kinderen kunnen in de stamgroep blijven als zij hier voor kiezen, of (nog) niet toe zijn aan 'de ontdekking' buiten de groep. Als zij deze behoefte wel hebben, dan biedt de stamgroep de veilige basis waar zij terug kunnen keren na spel of activiteiten die elders in het gebouw plaatsvinden. Voor de baby's geldt dat de leidsters goed kijken wanneer het kind eraan toe is om buiten de groep te komen. De kinderen uit de andere groepen kunnen wel in de babygroep komen. We vinden het belangrijk dat alle kinderen op de Belhamel betrokken zijn bij elkaar en elkaar ook (leren) kennen. Leidsters scheppen de voorwaarden, door de kinderen met elkaar in contact te brengen. Dit kan zijn door de oudere kinderen, met een paar tegelijk, te betrekken in het verzorgen of spelen met de allerjongsten in de babygroep.

We willen de kinderen stapsgewijs begeleiden in het ontdekken van de wereld buiten de groep. Het kind bepaalt hierbij het tempo en de leidster is begeleidend in dit proces.

2.2. Leidster-kind ratio

auteur	portefeuillehouder	autorisatie dir	geldig m.i.v.	versie nr.
e.van prehn	a.vermeulen	o.bakker	13-03-2009	2

Op elke groep zullen dagelijks twee leidsters werkzaam zijn. Elke groep heeft maximaal vier leidsters maar bij voorkeur drie.

Als er activiteiten buiten de stampgroep plaatsvinden blijft de leidster-kind ratio van (gemiddeld) 1 op 6 kinderen gehandhaafd. Voor de BSO groep is dit 1 op 10 kinderen. De activiteiten worden in onderling overleg afgestemd.

2.3. Activiteiten

Hierbij wordt dagelijks gekozen welke activiteiten centraal worden aangeboden op de eigen groep en welke activiteiten in de andere ruimtes worden aangeboden. We proberen hierbij goed te kijken naar wat de kinderen zelf aangeven en in te spelen op hun behoefte. We proberen wel op alle verschillende ontwikkelingsgebieden activiteiten aan te bieden.

- **Creatief, lekker om te doen, zonder dat het einddoel vastligt**
- **Constructief, meer planmatig toewerken naar een einddoel**
- **Cognitief, activiteiten waarbij het verstand voorop staat**
- **Sociaal, voor en met elkaar, samenwerking of zelfstandig iets laten doen**
- **Motorisch, bewegend actief zijn.**

Op de groep is de mogelijkheid om kleine knutselactiviteiten te doen, en (motorische) activiteiten als puzzelen en bouwen met constructiemateriaal. We gaan dagelijks naar buiten, ook als het weer wat minder mooi is. Het spelen in bijvoorbeeld regen en/of in schemer draagt bij aan het ontdekken van nieuwe situaties en opdoen van nieuwe ervaringen.

2.4. Gebruik van ruimten

De Belhamel heeft naast de stampgroepen een aantal ruimtes die multifunctioneel worden gebruikt. De **centrale hal** dient als ontmoetingsplek, hier kunnen de kinderen elkaar opzoeken en (vrij) spelen met elkaar. Ook activiteiten als zang- en dansspelletjes worden hier aangeboden.

Het podium vormt het centrale punt in de hal. Hier ontmoeten alle 'belhamels' elkaar bij voorstellingen die de kinderen zelf organiseren of spontaan ontstaan.

We zijn als team (door de veranderende groepssamenstelling) nog met elkaar aan het ontwikkelen welke functie de centrale hal in de toekomst kan krijgen. Nu wordt er voornamelijk vrij gespeeld door kinderen en kan de hal ook worden gebruikt als tweede ruimte naast de groep om met de kinderen te eten en te drinken.

Voor de creatieve activiteiten is een atelier ruimte. Hier worden (creatieve) activiteiten in kleine groepjes met de kinderen gedaan.

Verder is er een **stoeiruimte** waar kinderen (onder begeleiding van een leidster) lekker met hun lijf bezig kunnen zijn. Hier wordt o.a. de (senso)motorische ontwikkeling gestimuleerd. Er worden grof motorische activiteiten gedaan, zoals klimmen, springen en gymen.

De BSO kinderen gebruiken de ruimte graag om zich na school lichamelijk uit te leven, maar ook om bijtenten te bouwen.

In de groepsruimte van Pllons is een **waterruimte** aangebracht. Kinderen kunnen hier met water spelen en onder een douche gaan.

2.5. Activiteiten BSO

De activiteiten op de BSO zijn vrijblijvend. Er wordt een overzichtelijk scala aan kleuren en materialen aangeboden. Kinderen kunnen deze zelf pakken. Leidsters reiken aan en stimuleren. Ze sluiten aan bij wat de kinderen bezig houdt. Soms gaan we uit van een thema, dat zowel door kinderen als leidsters kan worden aangedragen.

auteur	portefeuillehouder	autorisatie dir	geldig m.i.v.	versie nr.
e.van prehn	a.vermeulen	o.bakker	13-03-2009	2

De dagelijkse activiteiten van de BSO worden beschreven en via foto's en tekeningen vastgelegd in een logboek. Zo kunnen kinderen terugkijken naar activiteiten van korte of langere tijd geleden. Ze kunnen de activiteit of gebeurtenis dan samen nog een keer beleven en erover praten. Voor ouders is het logboek een goede manier om snel en doelmatig op de hoogte te zijn over de gebeurtenissen van alledag.

3. De visie van de Belhamel op kinderen, opvoeden en de rol van de kinderopvang

Het belangrijkste uitgangspunt voor onze werkwijze is: **het kind staat binnen de groep centraal**. Samen vormen wij een groep, bestaande uit verschillende individuen met elk hun behoefte en manieren van ontwikkelen. Kinderen zijn autonoom, ze bepalen zelf het tempo waarin ze groeien en ontwikkelen. Vanuit dit oogpunt bieden we de kinderen dan ook de vrijheid keuzes te maken, zowel binnen als buiten de eigen groepsstructuur. We willen kinderen aanmoedigen om op verkenning te gaan, en zo hun mogelijkheden te ontdekken. Onze rol hierbij is begeleidend, niet leidend. We geven zo nodig wel begrenzing van de keuzes aan, daar waar we zien dat dit in het belang van de kinderen zelf is.

Voor onze manier van werken, laten wij ons met name inspireren door de manier van werken in de kindercentra van **Reggio Emilia** (Italië), bij ons bekend als de SPOREN werkwijze:

- De Reggio pedagogiek (SPOREN) spreekt over: 'drie pedagogen'. Kinderen zijn voor elkaar 'de eerste pedagoog'. Maar het aanbod van volwassenen (de tweede pedagoog) is belangrijk en onmisbaar. Aan ons als begeleiders de taak om dit proces te verrijken en te ondersteunen door het o.a. aanbieden van het juiste materiaal. *Goed kijken en luisteren en de bereidheid om te leren van de kinderen* is een basisvoorwaarde van waaruit we werken. De kwaliteit van de omgeving (de derde pedagoog) van de kinderen is van groot belang. Ruimte, licht en materialen: alles is van invloed op hoe en met wat de kinderen alleen of met elkaar aan de slag gaan.

We zien kinderen op de Belhamel als *creatieve personen*. Creatief in de breedste zin van het woord. We verstaan hieronder dat kinderen letterlijk creatief kunnen en mogen zijn. We besteden hier veel aandacht aan in ons kindercentrum, o.a. door het gebruik van de verschillende ruimtes. Ook stimuleren we de kinderen creatief te zijn in hun denken en doen. We werken samen met de kinderen aan het creatief zijn in het bedenken van eigen oplossingen bij onderlinge conflicten, maar ook bij het verzinnen van activiteiten. Samen met de kinderen zijn we onderdeel van de tijd, samen "schrijven we geschiedenis". Dit doen we d.m.v. het maken van rituelen en het vastleggen van dagelijkse gebeurtenissen in woord en beeld.

We willen actief luisteren naar kinderen en verwoorden wat kinderen ons zeggen en (non-verbaal) laten zien. Goed kijken en luisteren en de bereidheid om te leren van de kinderen is een basisvoorwaarde van waaruit we werken. Door goed te observeren spelen we in op de 'honderd talen' van het kind. Dit is een belangrijk uitgangspunt uit de Reggio Emilia (SPOREN) werkwijze. Een aantal voorbeelden hiervan zijn brabbelen, zingen, aanwijzen, tekenen, kleien, lichaamshouding, gezichtsuitdrukking etc. We proberen de kinderen "te lezen".

Met betrekking tot 'communiceren' laten wij ons vooral inspireren door de pedagoog **Thomas Gordon**:

- Een *goede communicatie* met kinderen bevordert zelfstandigheid, zelfvertrouwen en groei en plezier en evenwicht in relaties. Zó luisteren, dat kinderen zich begrepen voelen: Actief luisteren, verwoorden van wat de ander zegt of laat zien, gevoelens verwoorden. Het geven van een ik-boodschap, praten vanuit jezelf en over jezelf, zowel positief als confronterend. Non-verbale communicatie afstemmen op je boodschap.

auteur	portefeuillehouder	autorisatie dir	geldig m.i.v.	versie nr.
e.van prehn	a.vermeulen	o.bakker	13-03-2009	2

We willen actief zijn in het “lezen” van en actief luisteren naar de kinderen. Bij het uiten van emoties van de kinderen benoemen we het gedrag, niet het kind. Bijvoorbeeld:” ik zie dat je verdrietig bent, je vindt het moeilijk dat mama weggaat hè?” Hierna proberen we geen oplossing aan te dragen maar kijken en luisteren we goed wat het kind aangeeft. Het benoemen, het verwoorden van het gedrag zorgt voor erkenning en het gevoel dat het kind er, met zijn verdriet mag zijn. Vaak is dit voldoende om ervoor te zorgen dat het kind zich veilig en begrepen voelt en kan gaan spelen.

De pedagoog **Elly Singer**:

- Kinderen leren door veel naar elkaar te kijken en naar wat er in hun omgeving gebeurt, maar ook door samenspel met leeftijdsgenoten. *Participatie met de omgeving* is belangrijk voor ervaringen van het kind.

We willen veel ruimte geven aan het samenspel van kinderen en proberen hier niet steeds als groepsleiding tussen te springen of het spel van kinderen te onderbreken

Ten slotte hanteren we van de pedagoog **Janusz Korczak** het volgende gegeven:

- Kinderen hebben recht op *respect en vertrouwen*. Kinderen hebben ook recht op de dag van vandaag; kinderen moeten leven in het hier en nu. Ze moeten elke dag met een schone lei kunnen beginnen. Het kind heeft recht om fouten te maken, ervaringen op te doen en uitdagingen tegen te komen. Het kind heeft het recht om te zijn zoals het is.

We willen de kinderen serieus nemen en respecteren wie zij zijn. Elk kind is anders, net als wijzelf. We proberen kinderen de gelegenheid te geven zich te ontwikkelen en te leren op hun eigen manier. Een van de uitgangspunten op de Belhamel is: **het kind heeft recht op zijn eigen bult**. M.a.w. kinderen worden in staat gesteld hun eigen (on-)mogelijkheden te ontdekken zonder dat wij als groepsleiding steeds ingrijpen en zo onze eigen angsten op hen projecteren.

4. De pedagogische doelstelling van de Belhamel

We willen kinderen op de Belhamel een plek bieden waar zij zich veilig en vertrouwd voelen, en waar zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. We vinden het belangrijk dat ze opgroeien tot zelfstandige, evenwichtige en weerbare mensen, die respect hebben voor anderen en voor hun omgeving.

Kinderen zijn autonoom, we vinden het belangrijk kinderen te stimuleren eigen keuzes te maken en daarin samen te werken met de mensen om hen heen.

We onderschrijven de opvoedingsdoelen uit de Wet kinderopvang. We hebben ze echter aangevuld volgens onze visie:

- M.b.t. emotionele veiligheid: de nadruk op het ontdekken van “je eigen ik” en die te durven tonen. Wie en wat ben je en wie wil je zijn voor jezelf en anderen?
- M.b.t. de persoonlijke competentie: nadruk op een uitdagende omgeving en eigen grenzen leren (ver)kennen, zelfredzaam zijn.
- M.b.t. de sociale competentie: actief (leren) luisteren naar elkaar, elkaar ‘lezen’ en rekening houden met elkaar.
- M.b.t. socialisatie, cultuuroverdracht en overdragen van waarden en normen: respect voor de ander en je omgeving.

auteur	portefeuillehouder	autorisatie dir	geldig m.i.v.	versie nr.
e.van prehn	a.vermeulen	o.bakker	13-03-2009	2

5. De pedagogische praktijk rondom de basisregels op de Belhamel

5.1. Emotionele veiligheid op de Belhamel

5.1.1. Voldoende aandacht voor wennen op een nieuwe groep

Kinderen die nieuw worden geplaatst op de Belhamel, worden met hun ouders voor een intake gesprek ontvangen bij ons. Ouders krijgen een rondleiding en informatie over de werkwijze en gang van zaken op de Belhamel. Om te wennen kunnen kinderen tweemaal een dagdeel komen, voorafgaand aan de plaatsingsdatum. De eerste keer komen zij samen met de ouder/verzorger. Deze kan bij het kind blijven om langzaam vertrouwd te raken aan de nieuwe situatie. Afhankelijk van hoe snel het kind gewend is aan de nieuwe situatie, kunnen ouders kiezen om bijvoorbeeld een uurtje weg te gaan. Bij het volgende wendagdeel kan ervoor worden gekozen om deze periode langer te maken. Omdat het wenproces voor elk kind anders is, overleggen we zoveel mogelijk met de ouder/verzorger en proberen we het wenproces in goede banen te leiden.

Het interne wenproces van groep naar groep verloopt natuurlijk anders.

We bieden kinderen (onder onze begeleiding) de mogelijkheid om, in een eigen tempo, het kindercentrum te ontdekken en te verkennen. Zij kunnen bij elkaar op de groep spelen en elkaar in de hal ontmoeten. Zo komen zij vaak met elkaar en met alle leidsters in contact. Het wennen op een nieuwe groep is bij ons een natuurlijk proces dat niet in een structuur is gegoten. We bekijken per kind waar de behoeften liggen en stemmen dit met elkaar af.

5.1.2. Bij plaatsing van kinderen rekening houden met specifieke omstandigheden, zoals samenstelling van de groep op dat moment

Broertjes en zusjes worden zoveel mogelijk bij elkaar op de groep geplaatst voor zover de leeftijdssamenstelling dit toelaat. Bij (door) plaatsing wordt gelet op de leeftijdsopbouw in de groep en eventuele vriendschappen die zijn ontstaan. Dit laatste is niet doorslaggevend. Door het opendeuren beleid komen de kinderen in het kindercentrum veel met elkaar in aanraking en kunnen zij elkaar buiten de stamgroep opzoeken en contact maken.

5.1.3. Rekening houden met specifieke behoeften van kinderen en eigenheid van kinderen respecteren

Kinderen krijgen ruimte om hun eigen spel en activiteit te kiezen. Ze worden nooit gedwongen mee te doen aan een activiteit die ze niet willen. We nodigen ze hier wel voor uit.

5.1.4. Gevoelens (b.v. blijdschap, verdriet) serieus nemen

Als we bij kinderen deze gevoelens zien of "lezen", benoemen we deze. We verwoorden voor het kind wat we zien gebeuren. Hierna vragen we het kind of dat klopt. We kijken goed naar lichaamstaal als kinderen dit niet bevestigen of nog niet kunnen praten. Hierdoor erkennen we kinderen in hun gevoel en nemen gevoelens serieus.

Met oudere kinderen gaan we in gesprek om te achterhalen wat er aan de hand is. We accepteren niet per definitie het bijbehorende gedrag. We staan niet toe dat het kind zichzelf of een ander, fysieke pijn toebedeelt of emotioneel kwetst.

Het komt voor dat de behoeften van een individueel kind, botsen met de behoeften van de groep. Een kind dat bijv. erg hard en lang huult en daarmee de rust in de groep verstoort, proberen we (letterlijk) uit de situatie te halen. We grijpen hier als groepsleiding in. We maken hierbij in elke individuele situatie een afweging van belangen en stemmen dit met elkaar als groepsleiding af.

5.1.5. Zorgen voor veilige hechting, voor geborgenheid, zorgen dat kinderen zich veilig voelen, zorgen voor voorspelbaarheid, structuur in de dag, vaste en sensitieve groepsleiding, rituelen en vieringen

auteur	portefeuillehouder	autorisatie dir	geldig m.i.v.	versie nr.
e.van prehn	a.vermeulen	o.bakker	13-03-2009	2

De structuur die we bieden aan kinderen uit zich o.a. in voorspelbaarheid en herhaling van vaste momenten en rituelen. De hele dag door doen deze momenten zich voor: het binnenkomen en verwelkomd worden, spulletjes opbergen in je kastje, zwaaien naar papa of mama, met elkaar aan tafel zitten en samen eten, naar bed gaan volgens een vast patroon. Het zijn allemaal onderdelen van voorspelbaarheid en herkenning. Door de herhaling van deze momenten leren kinderen de dagstructuur en de tijd van de dag te herkennen.

Een voorbeeld van een ritueel van de BSO is de looproute van school naar 't Kraaiennest. De kinderen hebben zelf herkenningpunten onderweg bedacht, deze worden onderweg steeds benoemd en herkend.

Elke stamgroep heeft een vaste groepsleiding van maximaal 4 groepsleidsters. De kinderen krijgen door het werken met open deuren de mogelijkheid met de andere leidsters in contact te komen als ze daar behoefte aan hebben. We laten de kinderen vrij t.a.v. de keuzes die ze hierbij maken.

Op een van de wanden van het Belhamelgebouw is een boom geschilderd waarin foto's worden aangebracht van alle kinderen en leidsters. Dit geeft herkenbaarheid voor de kinderen en maakt dat ze zich onderdeel van de gemeenschap Belhamel voelen.

Het vieren van verjaardagen gaat volgens een vast proces waarbij het kind zelf kan bepalen welke rol hij/zij hierin wil spelen. Kinderen krijgen een muts naar keuze, er wordt gezongen en kinderen mogen hun van thuis meegenomen traktatie uitdelen. Sommige kinderen worden verlegen of ongemakkelijk van het in de schijnwerpers staan. We bepalen samen met het kind welke onderdelen van de viering wel of niet worden gedaan. In de dagopvang kan een verjaardag ook gezamenlijk met alle groepen worden gevierd, afhankelijk van de wens van het kind en de mogelijkheden van de groepsbezetting. Feesten zoals kerst, sinterklaas maar ook een jaarfeest van het kindercentrum worden zo mogelijk gezamenlijk gevierd. Dit versterkt het groepsgevoel en benadrukt de gezamenlijkheid.

5.1.6. Aandacht voor lichaamstaal, 'lezen' (inleven, invoelen, begrijpen) van kinderen, maar niet te snel invullen

We zien aan lichaamstaal van een kind, dat er iets aan de hand is. Voor ons is dit een open uitnodiging om een kind apart te nemen voor een gesprekje of een extra moment van aandacht. Je benoemt wat je ziet (erkenning van het gevoel) en vraagt het kind of het klopt. Je geeft het kind de boodschap dat je het hebt gezien en nodigt hierdoor uit met zijn gevoel of verhaal te komen.

We vinden het belangrijk deze vertrouwelijkheid niet 'af te dwingen:' het kind is bepalend in de keuze welke leidster hij/zij hierin betreft. Ook het tempo van dit proces wordt bepaald door het kind.

5.1.7. Aandacht voor ingrijpende gebeurtenissen in het leven van een kind

Informatie uitwisseling tussen ouder en leidster is erg belangrijk. De ouder is een schakel tussen leidster en kind. Belangrijke gebeurtenissen als een verhuizing, geboorte van een broertje of zusje, scheiding van ouders zijn ingrijpende gebeurtenissen in de wereld van een kind. We observeren het kind meer in deze periode en accepteren regressiegedrag als broekplassen, het nodig hebben van speen of knuffel als onderdeel van dit proces.

Leuke veranderingen bepraten we ook tijdens de tafelmomenten in de groep.

In geval van moeilijke/pijnlijke veranderingen, houden we het kind wat extra in de gaten. We kijken naar mogelijk veranderend gedrag. We bieden een vertrouwelijk, luisterend oor, een extra knuffel, aandacht of wat het kind laat merken dat het nodig heeft.

(zie ook stimuleren van onderlinge solidariteit)

5.1.8. Aandacht voor lichamelijke veranderingen bij een kind

We staan stil bij lichamelijke veranderingen van een kind door groei te benoemen. We kijken naar elkaar, we kijken naar foto's van elkaar, van vroeger en nu.

We praten erover en benoemen de verschillende fases en onderlinge verschillen.

(Geslachtskenmerken, dun, dik, groot, klein etc.)

We besteden extra aandacht aan kinderen die zich uiterlijk anders lichamelijk ontwikkelen dan de meeste andere kinderen. We benoemen de verschillen maar ook de overeenkomsten. We proberen hiermee evt. pestgedrag te voorkomen.

auteur	portefeuillehouder	autorisatie dir	geldig m.i.v.	versie nr.
e.van prehn	a.vermeulen	o.bakker	13-03-2009	2

5.1.9. Accepteren van elk kind zoals het is, elk kind zijn eigen ontwikkeling in zijn eigen tempo gunnen, stimuleren als dat nodig is

We proberen ieder kind, als het laat zien dat het toe is aan een volgende fase (bijv. interesse tonen voor zindelijkheid of een poging onderneemt om te rollen, te kruipen of te lopen) te stimuleren naar de volgende fase. Voordat we dit doen staan we stil bij de stap die het kind zet in zijn/haar ontwikkeling, door te benoemen wat we zien. Hiermee bevestigen we de stap en geven het kind zelfvertrouwen. We dwingen het kind niet dingen te doen die het volgens het ontwikkelschema zou moeten kunnen. We kijken vooral naar wat het kind wel kan. We hebben een signalerende functie om te voorkomen dat een evt achterstand in de ontwikkeling zich vergroot. Dit bespreken we met ouders.

5.1.10. Iedereen is 'anders' en ieder kind mag er zijn

Ieder mens neemt zijn eigen rugzak mee op zijn levenspad. In iedere rugzak zitten andere opdrachten en hoe anders die ook (lijken te) zijn, toch willen we proberen het individu een eigen plekje te geven binnen één van onze groepen. We doen dit o.a door het kind 's morgens bij binnenkomst uitdrukkelijk te begroeten: "Wat fijn dat je er bent" maar ook bij het afscheid te benoemen: "Het was fijn dat je er was vandaag". We proberen zo te handelen dat we ieder kind zien en horen.

5.1.11. Bij overtreden van regels nooit het kind afkeuren, alleen het gedrag

We benoemen dat wat we zien gebeuren bij kinderen en bespreken eerst of het kind zelf in staat is een alternatief te vinden voor zijn gedrag. Daar waar gevaar ontstaat voor anderen of het kind zelf, grijpen we in de situatie in. We verwoorden waarom het kind de regel overtreedt en leggen uit wat we niet goedkeuren aan het gedrag en waarom.

Jonge kinderen die (nog) geen consequentie kunnen zien van hun gedrag halen we uit de situatie. Dit kan bijvoorbeeld bij bijtende dreumesen gebeuren.

5.1.12. Een sfeer scheppen waarin kinderen zich welkom voelen

Als kinderen binnenkomen worden ze verwelkomd op de stamgroep. We benoemen dat we het fijn vinden dat het kind er is. Kinderen bergen, samen met de ouder/verzorger hun spulletjes op in hun kastje. De voorspelbaarheid van dit ritueel biedt rust en overzicht.

Op de babygroep wordt, als dit nodig is, het kind letterlijk fysiek overgedragen aan de leidster. Sommige oudere baby's hebben behoefte aan "het kennismaken" 's ochtends tussen hen en de leidster, i.p.v. neergezet of neergelegd te worden.

Op de kastjes van de BSO- en KDV-kinderen is een tekening/ foto aangebracht. Dit geeft kinderen het gevoel van eigen identiteit en een eigen plek.

5.1.13. Praten met kinderen en uitleg geven als ze grenzen overschrijden

We vinden praten met kinderen heel belangrijk in alle leeftijdfasen, ook met baby's. We hanteren duidelijke groepsregels en geven pratend onze grenzen aan. We maken dit duidelijk door gedrag te benoemen (slaan, bijten, schoppen): wat dat doet bij de ander? We staan daarbij stil samen met het kind. We keuren nooit het kind af, maar wel het gedrag. Het woorden geven aan allerlei voorkomende zaken geeft structuur en biedt veiligheid.

5.1.14. Bij flexibele opvang extra aandacht voor rust op de groep, waarborgen van continuïteit voor kind en de groep

Als een kind op afwijkende tijden gebruik maakt van de opvang, spreken we met ouders het moment van afscheid nemen af. Op die manier maken we tijd voor ouders voor de overdracht maar is er ook tijd om met het kind afscheid te nemen en de groep hierdoor rust te geven.

5.2. Persoonlijke competenties op de Belhamel

auteur	portefeuillehouder	autorisatie dir	geldig m.i.v.	versie nr.
e.van prehn	a.vermeulen	o.bakker	13-03-2009	2

5.2.1.Zorgen voor uitdagende omgeving die tegemoet komt aan het verlangen van kinderen om op verkenning te gaan, nieuwe dingen te ontdekken en zich de wereld eigen te maken

Op de Belhamel gebruiken we naast de stamgroepen andere ruimtes die voor verschillende doeleinden zijn ingericht. We hebben een stoeiruimte om kinderen te laten bewegen/ dansen/ stoeien, de centrale hal om in het huisje te spelen met een aantal kinderen en om op het podium "op te treden" of je achter het gordijn aan het oog van anderen te onttrekken. Verder is er een atelier en op Pllons is een waterruimte. De ruimtes bieden kinderen de mogelijkheid om op ontdekking te gaan in het gebouw en veel verschillende activiteiten aangeboden te krijgen.

In de eigen groep zijn de ruimtes zo ingericht dat kinderen in hoekjes kunnen spelen en ontdekken. Ze kunnen zelfstandig activiteiten ondernemen en de materialen zelf pakken.

Kinderen mogen in elk weertype buiten spelen. Juist de klimaatverschillen lenen zich goed voor het uitproberen en voelen van nieuwe sensaties en situaties. Bij bijv. regen krijgen kinderen laarzen aan en mogen ze in plassen stampen en lekker nat worden. We zorgen hierna voor een verschooning en zorgen ervoor dat kinderen niet nat naar huis gaan.

5.2.2.Zorgen voor afwisseling door aanbod van rustige en meer actieve activiteiten, voor gevarieerd spelmateriaal waardoor kinderen spelenderwijs de grenzen van hun eigen 'kunnen en kennen' ontdekken, ervaren, verleggen en daarvan leren

We kijken goed naar de behoeften van kinderen. Naast gericht aanbod van activiteiten geven we veel ruimte om kinderen zelf te laten ontdekken wat en waar ze willen gaan. Het samenspelen met andere kinderen zonder de bemoeienis van de leidster, zien we als belangrijk onderdeel van het eigen 'kunnen en kennen'.

Bij de BSO kiezen kinderen zoveel mogelijk zelf hun activiteit. Er zijn op elk gebied materialen en deze kunnen door kinderen zelf worden gepakt en opgeruimd. Tijdens de vakanties wordt meer gepland en georganiseerd, het programma biedt afwisseling in rustige en actieve activiteiten. Ook hier kunnen kinderen kiezen om mee te doen en denken zij zelf mee t.a.v. de activiteiten.

5.2.3.Mogelijkheden bieden voor ontwikkeling van motoriek, kinderen aanmoedigen motorische vaardigheden te vergroten

Om de motorische ontwikkeling te stimuleren laten we de kinderen vaak buiten spelen, waar ze de ruimte hebben. Verder proberen we zoveel mogelijk spelmateriaal (grote bal, balansspelletjes, kruiptunnel, een parcours) aan te bieden waarmee kinderen hun (sensomotorische) vaardigheden kunnen vergroten.

In de binnenruimtes laten we kinderen vaak op blote voeten lopen om goed 'voeling' met de grond te krijgen.

Op regendagen bieden we de stoeikamer aan.

5.2.4.Stimuleren spraak- en taalontwikkeling door duidelijk en correct spreken, zinnen zonodig herhalen i.p.v. verbeteren, anderstalige kinderen in het Nederlands aanspreken, activiteiten verbaal begeleiden en gebruik maken van verhalen, liedjes en rijmpjes

Er wordt dagelijks voorgelezen. Ook kunnen kinderen zelf boekjes pakken en dus zelf lezen. De BSO heeft een rustige hoek waar kinderen zelf lezen of leidsters voorlezen.

In de dagopvang wordt ook gezongen, vooral tijdens de tafelmomenten en bij verjaardagen.

Radio en televisie worden beperkt gebruikt en staan niet aan als "achtergrondmuziek", omdat dit een nadelige werking op spraak- en taalontwikkeling heeft. De cd-speler wordt wel regelmatig gebruikt.

Kinderen vinden het gezellig, zeker rond sinterklaas en kerst, om naar muziek en liedjes te

auteur	portefeuillehouder	autorisatie dir	geldig m.i.v.	versie nr.
e.van prehn	a.vermeulen	o.bakker	13-03-2009	2

5.2.5. Stimuleren verstandelijke ontwikkeling door aanbieden van gevarieerd spel materiaal, reële eisen stellen afgestemd op leeftijd en belangstelling van kinderen

Kinderen ontwikkelen zich heel verschillend. We kijken dus goed naar de belangstelling die het kind toont voor bepaald spel materiaal. Voorop staat de sfeer waarin een kind bezig kan zijn met materiaal. Hierdoor leggen we niet de nadruk op het resultaat maar op het plezier dat het kind heeft in de activiteit. Dit stimuleert de ontwikkeling, op alle gebieden!

Voor de 3+ kinderen kan het wel eens saai worden in het laatste half jaar, we proberen hierop in te spelen door materiaal van de BSO te gebruiken of kinderen af en toe bij de BSO te laten spelen.

5.2.6. Stimuleren van creatief denken, kinderen aanmoedigen nieuwe dingen uit te proberen en initiatieven te nemen

Het stimuleren van creatief denken sluit goed aan bij de SPOREN pedagogiek die wij nastreven. We proberen zoveel mogelijk vanuit de belevingswereld van kinderen te werken en te handelen. We betrekken kinderen vaak bij het oplossen van problemen. Kinderen komen altijd met ideeën hierover en die proberen we dan ook toe te passen. We complimenteren een kind als iets lukt, maar ook als een kind een nieuwe stap durft te zetten.

5.2.7. Rekening houden met specifieke behoeften en interesses van kinderen, elk kind accepteren zoals het is, elk kind eigen ontwikkeling in eigen tempo gunnen

We observeren goed om te zien waar specifieke behoeftes liggen en spelen hierop in. We geven gelegenheid aan kinderen die bijv. steeds de stoel gebruiken om op te klimmen, een hindernisbaan te laten bouwen met matten, stoelen en tafels.

Leidsters geven kinderen ruimte om elk kind zijn persoonlijke interesse of behoefte te volgen en spelen hierop in door samen met het kind te bedenken wat het zou willen doen. Als je bang bent kun je je verkleeden of gedragen als een leeuw, je kunt erover lezen, schminken etc.

5.2.8. Kinderen helpen zelfvertrouwen te ontwikkelen door te stimuleren, waarderen en complimenteren

Initiatieven van kinderen waarderen en ze gelegenheid te geven om fantasieën uit te bouwen, mee te gaan in hun spel. Veel ruimte geven als leidster en kinderen mogelijkheid te bieden om dingen uit te proberen, ook m.b.t. materialen en gebruik van ruimten.

5.2.9. Kind ruimte geven om eigen identiteit te ontwikkelen

We bieden kinderen de ruimte te ontdekken wie ze zijn; dat begint al op jonge leeftijd op de babygroep. D.m.v. spiegels kijken kinderen naar zichzelf en naar de ander, ze ontdekken op deze wijze dat er onderscheid is tussen zichzelf en de ander. Het doen van 'geef en neem'-spelletjes helpt jonge kinderen het gevoel iemand anders te zijn dan de ander, te versterken. We stimuleren kinderen hun eigen creativiteit te ontwikkelen en daarmee ook zichzelf te ontdekken: wat vind ik leuk, wat kan ik goed, waar voel ik me prettig bij? De groepsleiding begeleidt dit proces door het kind te vragen naar zijn/haar handelen en ervaringen. We vermijden het kind te vertellen wat hij wel en niet moet doen. We rijken wel ideeën of suggesties aan.

Rolbevestigend gedrag belemmert de ontwikkeling van de eigen identiteit. Als kinderen een rol spelen, en een andere identiteit aannemen dan geven we hier geen waardeoordeel aan. We stimuleren door het gesprek met kinderen hierover aan te gaan.

We benadrukken ook de diversiteit door onszelf als groepsleiding te benoemen. We laten zien dat ook de leid(st)ers allemaal verschillend zijn. Iedereen heeft andere kenmerken en die worden ook benoemd in diverse situaties. We spelen rollenspellen mee met de kinderen en we verkleeden ons ook samen met hen.

5.2.10. Kinderen leren zelf conflicten op te lossen en assertief te zijn

auteur	portefeuillehouder	autorisatie dir	geldig m.i.v.	versie nr.
e.van prehn	a.vermeulen	o.bakker	13-03-2009	2

**Kinderen aanmoedigen zelf oplossingen te bedenken. Geen scheidsrechter spelen als leidster. Kinderen laten zien wat er bij de ander gebeurt, ze alert maken hierop. Geen veroordeling vanuit de leidster, maar zorgen voor bewustwording van het kind. Vragen: zie je wat er gebeurt? Kijktblij? Hoe ziet ze eruit? Wat kunnen we nu doen?
We grijpen niet direct in bij een ruzie tussen kinderen, mits ze elkaar fysiek geen pijn doen.. Door kinderen zelf het conflict te laten oplossen, ontdekken ze waar de eigen grenzen en die van de ander liggen. Dit helpt bij het ontwikkelen van de eigen rol en identiteit.**

5.2.11. Kinderen in de bso aanmoedigen kinderen nieuwe interesses en hobby's te ontwikkelen

Nieuwe dingen inbrengen, uit de leefwereld van kinderen putten, naar de bibliotheek gaan. Praten over hobby's van anderen. Liefhebberijen van kinderen te laten delen met anderen: aan anderen laten zien wat je leuk vindt en waar je interesse ligt. Een spel dat de interesse van een kind heeft, mee laten nemen en samen spelen op de BSO.

Kinderen veel laten vertellen over wat er op school gebeurt, wat ze meemaken en hierop ingaan als leidster. Samen bedenken wat kinderen hiermee kunnen doen op de BSO.

5.2.12. Praten met kinderen en uitleggen als ze grenzen overschrijden (zie 4.1.13)

5.2.13. Aandacht voor evenwicht tussen groepsactiviteiten en individuele activiteiten

Omdat er veel verschillend aanbod is van activiteiten en kinderen vrijheid in keuze hebben verloopt dit evenwicht op een natuurlijke manier. Leidsters houden kinderen wel 'in de gaten' en bieden een individuele activiteit aan als dit nodig is. Meestal komen hier wel andere kinderen op af. Bij voorlezen voor een of twee kinderen, sluiten anderen zich meestal aan.

Bij het naar de wc gaan en het verschonen van kinderen of het naar bed brengen is meestal gelegenheid voor een op een contact. Vooral bij de allerjongsten wordt tijd gemaakt om hier een 'activiteit' van te maken.

5.2.14. Aandacht voor lichamelijke veranderingen en ontwikkeling van seksualiteit

Lichamelijke veranderingen worden beschouwd als alle andere uiterlijke veranderingen die zichtbaar zijn voor elkaar. Kinderen die hier belangstelling voor tonen volgen we. We letten erop dat kinderen zeggenschap over hun eigen lijf hebben en niet over hun eigen grens gaan. 'Doktertje spelen' en ontdekken van elkaars lichaam hoort bij ontwikkeling maar hierbij is belangrijk dat kinderen elkaars grenzen respecteren en accepteren. De begeleiding of observatie van de leidster is hierbij noodzakelijk.

5.2.15. Stimuleren gezond en veilig gedrag bij kinderen, rekening houdend met hun leeftijd en ontwikkelingsniveau

We proberen kinderen alert te maken op gevaar: de verwarmingsbuizen die warm zijn, een traphekje dat dicht moet worden gemaakt, rennen op sokken, klimmen op hoge tafels etc. We vinden het belangrijk dat de Belhamel niet een plaats is die is 'dichtgetimmerd' en waar geen gevaren bestaan. We zijn tenslotte een afspiegeling van de buitenwereld waar ook gevaar bestaat. We maken kinderen alert door ze uit te leggen waar de gevaren zijn en hoe ze te voorkomen zijn. Of we leren ze onder begeleiding van leidsters omgaan met het gevaar. Bijvoorbeeld: in de keuken samen een cake bakken, maar pas op, de oven is heet.

Daar waar gevaar verstrekkende gevolgen heeft, nemen we maatregelen om ze uit te sluiten. Bijvoorbeeld met schuiven of haken op de deur of vingersafes ter voorkoming van klemmen van vingers en handen.

5.2.16. Kinderen beschouwen als leden van het team van de Belhamel

We willen kinderen als even-waardig zien en ze zoveel mogelijk overal bij betrekken. Ze zijn onderdeel van de leefgemeenschap die we als Belhamels zijn. Dit betekent niet dat zij gelijk staan aan de volwassenen maar wel dat ze even –waardig zijn.

auteur	portefeuillehouder	autorisatie dir	geldig m.i.v.	versie nr.
e.van prehn	a.vermeulen	o.bakker	13-03-2009	2

Voorwaarden hiervoor zijn;

- o respect voor het kind, dat wat ze zeggen en doen
- o dat het kind gelijkwaardig wordt behandeld
- o dat het kind serieus wordt genomen
- o dat het kind overal bij betrokken worden
- o dat het kind geaccepteerd wordt zoals het is
- o dat het kind in zijn waarde wordt gelaten
- o dat het kind veiligheid wordt geboden

We bieden kinderen de ruimte om ze hetzelfde te laten doen als wij doen;

- o was vouwen
- o fruit schillen en fruithappen maken
- o fruithappen geven aan de kleinsten
- o pannenkoeken bakken
- o vaatwasser in en uitruimen/opruimen
- o bladen rondbrengen met de kar
- o tafels en stoelen schoonmaken
- o speelgoed opruimen, spullen naar de schuur brengen
- o boodschappen doen.

5.3. Sociale competenties op de Belhamel

5.3.1. Stimuleren van positieve groepssfeer, kinderen aanmoedigen dingen samen te doen en te delen

Samen creëren we groepssfeer, we wisselen ideeën uit en luisteren naar elkaar. We moedigen elkaar aan en geven elkaar complimenten. We moedigen vriendschappen aan en geven ruimte aan kinderen om elkaar te leren kennen. De rol van de leidster hierbij is begeleidend, niet leidend. Omdat de kinderen op de Belhamel veel vrijheid hebben om elkaar op te zoeken, zijn er ook vriendschappen buiten de eigen stamgroep.

5.3.2. Aanbieden van groepsactiviteiten met aandacht voor evenwicht groepsactiviteiten - individuele activiteiten

We spelen zoveel mogelijk in op wat de kinderen bezighoudt. Dit doen we door te reageren op dat wat de kinderen vertellen of in hun spel laten zien. Van hieruit proberen we spel op gang te brengen of een activiteit aan te bieden. We nodigen kinderen uit voor activiteiten, maar dwingen ze niet. Leidsters zorgen dat er een aanbod is voor 'elk wat wils', grof/fijn motorisch, muzikaal, handvaardig, kringspel, etc.

5.3.3. Kinderen geven-en-nemen leren, leren conflicten op te lossen

Samen voor elkaar zorgen, kinderen overbrengen dat het fijn is ervoor te zorgen dat een ander blij is. Ook durven vragen wat je zelf nodig hebt om blij te zijn / worden. De rol van de leidster is die van het voorbeeld zijn hierin, maar ook begeleidend zijn en niet leidend. Kinderen ruimte geven hun eigen oplossing te zoeken, geen scheidsrechter zijn als leidster.

5.3.4. Kinderen leren zich in te leven in de ander, begrip te hebben voor de ander

We leren kinderen: elkaar te observeren, naar elkaar te kijken, spiegelend te zijn, in elkaars schoenen te gaan staan, elkaars beleving na te gaan. Voor de allerjongsten is dit niet mogelijk: zij zien de ander als verlengstuk van zichzelf. We kijken dus goed op welke leeftijd een kind zover is dat het in staat is om dit spiegelen te begrijpen. We hebben oog voor de kwetsbare kinderen die niet in staat zijn voor zichzelf op te komen. Hierin heeft de leidster wel een beschermende rol. We zeggen het kwetsbare kind niet wat het moet doen. We benoemen de emotie van het kind en proberen samen de oplossing te bedenken. In de BSO is dit proces al veel verder ontwikkeld. Hier kun je met kinderen praten over vragen als "hoe zou jij het vinden als....?".

5.3.5. Kinderen leren dat iedereen anders is en dat iedereen gelijkwaardig is

(Zie 4.1.10)

auteur	portefeuillehouder	autorisatie dir	geldig m.i.v.	versie nr.
e.van prehn	a.vermeulen	o.bakker	13-03-2009	2

5.3.6. Stimuleren andere culturen te verkennen (boeken, spelletjes, gerechten, feesten)

We laten kinderen zoveel mogelijk vertellen over hun achtergrond en cultuur. We praten en lezen samen over gebruiken, waarden en normen. Hun verhalen verrijken net als de verhalen over de papa's en de mama's die ver reizen. We kopen b.v. halal vlees voor onze islamitische kinderen. We proberen niet alleen de verschillen tussen culturen te benadrukken, maar ook de overeenkomsten.

5.3.7. Belonen van gewenst gedrag, corrigeren van ongewenst gedrag; ongewenst gedrag alleen bestraffen als corrigeren niet helpt

We proberen zoveel mogelijk preventief op ongewenst gedrag in te spelen. Voorkomen dat gedrag storend wordt voor anderen of voor het kind zelf, helpt mee om het gedrag om te buigen. Bijvoorbeeld een kind positieve aandacht geven voordat het om (ongewenste) aandacht gaat vragen door andere kinderen te storen in hun spel. Dat kan zijn door samen met het kind een spelletje te doen of een spel op te zetten met een aantal kinderen en hen daarna zelf verder te laten spelen. Op de plek zijn, waar de kinderen zijn om tijdig het gedrag te corrigeren.

Een time-out op de bank is op de Belhamel de enige bestraffende maatregel. De lengte en frequentie ervan verschilt per leeftijd en per kind.

5.3.8. BSO-kinderen aanmoedigen actief te worden in kinderopvang en kinderactiviteiten

(opgenomen in 2009)

5.3.9. Kinderen ruimte geven om eigen identiteit te ontwikkelen

Bij het ontwikkelen van de identiteit hoort het zich kunnen inleven in verschillende rollen. Fantasiespel hoort hierbij. We gaan zoveel mogelijk mee in dit spel, ook t.a.v. de groep kinderen. Als kinderen spelen dat ze een piraat zijn, spreken we het kind als piraat aan. Op deze manier proberen we ruimte te geven aan de behoefte van kinderen om zich in te leven in een andere identiteit en op deze manier de eigen identiteit te ontdekken. Soms hebben kinderen individuele wensen die zich onderscheiden van de groep. Kinderen die geen fruit lusten, hoeven het niet te eten maar doen wel mee in het ritueel van het fruit eten aan tafel. Bijvoorbeeld door het doorschuiven van het bord fruit aan anderen.

5.3.10. We geven kinderen vrijheid en vermijden onnodige regels en bemoeizucht

Hoewel de groepsleiding de kaders van regels bepalen, willen we kinderen de ruimte bieden, zelf de consequenties van hun handelen te laten ondervinden. We laten kinderen zoveel mogelijk zelf hun keuzes maken t.a.v. spelkeuze, spelen met andere kinderen etc.

Als dit ten koste gaat van andere kinderen, neemt de groepsleiding een begeleidende rol op zich.

We nemen het kind bij ons en laten bijvoorbeeld zien wat zijn/ haar gedrag bij het andere kind doet; pijn, verdriet of angst. We willen en proberen de kinderen zelf een oplossing te laten bedenken om de situatie bij te sturen.

We willen kinderen de ruimte bieden hun eigen "zijn" te ontdekken en te ontplooiën. We gaan ervan uit, dat kinderen een zelfoplossend en een leervermogen hebben. Dit betekent dat zij hun eigen spel mogen spelen, eigen communicatievormen mogen uitproberen en een eigen logica in de praktijk mogen testen.

Als groepsleiding proberen we dit eigen vermogen van kinderen aan te spreken, te stimuleren en te begeleiden.

5.4. Socialisatie en overdragen van waarden en normen op de Belhamel

5.4.1. Als groepsleiding bewust omgaan met eigen waarden en normen

We komen als leidsters zelf met een eigen 'rugzakje' waarin ons verleden, ervaringen, waarden en normen zijn opgeslagen. Dit maakt ons bewust van het feit dat we de wereld door onze eigen gekleurde bril zien. De verschillen hierin maken ons ook aanvullend op elkaar.

auteur	portefeuillehouder	autorisatie dir	geldig m.i.v.	versie nr.
e.van prehn	a.vermeulen	o.bakker	13-03-2009	2

We willen doen waar we voor staan, dit maakt ons geloofwaardig naar de kinderen. Kinderen zullen onze onderlinge verschillen zien en ervaren, dit bepaalt ook de eigen identiteit van de leidster. We willen als groepsleiding de onderlinge verschillen die tot uiting komen naar de kinderen wel kunnen bespreken samen. Het feedback geven op elkaar is hierbij belangrijk. Dit doen we niet in aanwezigheid van kinderen. Respectvol omgaan met elkaars 'rugzakje' is hierbij een belangrijke voorwaarde. Actief luisteren en de ik-boodschap geven helpt hierbij. Dit is een continu proces, dit blijft in ontwikkeling.

5.4.2. Bewust omgaan met invloed van voorbeeldgedrag op kinderen en geringe invloed van mondelinge overdracht van waarden en normen:

Voorbeeldgedrag, zoals letten op je eigen taalgebruik en niet over hoofden van kinderen praten, is een belangrijk onderdeel van het overbrengen van waarden en normen. Zelf een positieve houding en uitstraling hebben door non-verbale uitingen, een kind aankijken als hij/zij met je praat: actief aandacht hebben. Luisteren naar elkaar is een vorm van respect tonen voor de ander. Elkaar waarderen. Aandacht hebben voor als een kind zich pijn heeft gedaan, ook al kan het dit nog niet verbaal uiten.

5.4.3. Respecteren van anderen, hun mening en hun bezit, vermijden van vooroordelen

Als kinderen speelgoed meenemen van thuis, wijzen we kinderen erop dat andere kinderen uit de groep daar mogelijk ook mee willen spelen. Als het kind dat niet wil, mag het zijn/haar speelgoed in zijn eigen kastje leggen.

Een aantal kinderen in het kinderdagverblijf eet halal voeding of hebben een dieet. Tijdens de maaltijd wordt aan de andere kinderen verteld waarom dit zo is. Dit doen we spelenderwijs. Ieder kind neemt zijn eigen leefwereld van thuis mee, dit proberen we op het dagverblijf tot leven te brengen door erover te praten en zonder hierbij een oordeel te geven over wat 'goed' of 'niet goed' is.

5.4.4. Respecteren van alles wat leeft

De vis in de keuken, de pissebed op het plein, samen zorgen voor, en tegelijkertijd ook leren van, het dier. (Zullen we hem samen onder de steen zetten? Pissebedden houden niet van licht.) Het onderhouden van het groentetuintje, zorg en aandacht hebben voor wat er groeit en bloeit.

5.4.5. Niet accepteren van gewelddadig of agressief gedrag

We proberen hierin direct in te grijpen, dit niet te tolereren en hier duidelijk in te zijn. We kijken wel naar wat er achter het agressieve gedrag ligt door bijvoorbeeld frustratie en kwetsbaarheid te achterhalen en samen met het kind weg te nemen of er een alternatief voor te bieden.

(Je mag op de boksbal slaan als je boos bent, niet op elkaar.)

5.4.6. Niet accepteren van pesten

Wat verstaan we onder pesten: Bij jonge kinderen is vaak nog geen sprake van doelbewust 'pesten'. We zien pesten wel terug in het uitsluiten van elkaar bij het samenspel van kinderen. Als we zien dat dat gebeurt, spreken we de kinderen die 'pesten' aan. We laten zien dat het kind dat gepest wordt, dit niet prettig vindt: "zie je dat.....daar verdrietig van wordt?"

Bij het aanhouden van uitsluitgedrag wordt de pester (tijdelijk) uit het spel gehaald en wordt het aangesproken op zijn gedrag. We zijn kort maar duidelijk: pesten wordt niet getolereerd.

Bij kinderen in de BSO wordt het pestgedrag van kinderen actief aangepakt door de groepsleiding. We vinden het onze taak dat kinderen die worden gepest worden beschermd door ons. Kinderen die pesten of uitsluiten worden duidelijk aangesproken op hun gedrag en ook hier geldt dat er kort en duidelijk wordt verteld dat pesten niet wordt getolereerd.

Het pestgedrag wordt, als het vaker voorkomt in gezamenlijkheid met de hele groep kinderen besproken: wat vinden de kinderen dat pesten is, wie wordt er wel eens gepest, hoe voelt dat etc. We vinden het belangrijk dat kinderen die gepest worden, voelen dat zij zich kunnen verweren: assertief zijn en opkomen voor jezelf is belangrijk. Ook dit vinden we een belangrijke taak voor ons als groepsleiding.

We proberen op deze manier kinderen bewust te maken van wat pestgedrag veroorzaakt.

auteur	portefeuillehouder	autorisatie dir	geldig m.i.v.	versie nr.
e.van prehn	a.vermeulen	o.bakker	13-03-2009	2

Naast het actief bezig zijn met het 'bestrijden' van pestgedrag, zijn we van mening dat pesten ook preventief kan worden aangepakt. We benadrukken dat we samen met elkaar een groep zijn en dat ieder een plekje in de groep heeft. Door samen te zorgen dat ieders plekje wordt gerespecteerd, zal er minder pestgedrag ontstaan.

5.4.7. Niet accepteren van liegen

We proberen te achterhalen waarom het kind liegt. Het kan zijn dat een kind angst heeft voor straf en daardoor niet de waarheid vertelt: bijvoorbeeld niet durven zeggen dat je in je broek hebt geplast. We proberen samen met het kind te ontdekken wat een alternatief kan zijn i.p.v. liegen.

5.4.8. Niet accepteren dat kinderen elkaar onderling zwart maken

Uitsluitgedrag in de groep wordt niet geaccepteerd. Ook voor dit gedrag (net als de vorige punten) proberen we te achterhalen wat er achter het gedrag zit: angst om zelf uitgesloten te worden is vaak een oorzaak voor dit gedrag. Aandacht hebben voor elkaars leefwereld en ervaringen delen leiden vaak tot begrip voor elkaar. Vooral binnen de BSO wordt er veel tijd gemaakt voor dit proces.

5.4.9. Duidelijk zijn over 'onze manieren' maar wel flexibel met regels omgaan:

Een groep/spel proces is soms belangrijker dan een regel. Voorbeeld van een regel: het spelen met duplo mag alleen op tafel. Als kinderen lekker in hun spel bezig zijn maar ze spelen met duplo op de grond, dan laten we dit gebeuren. We kijken goed of en wanneer de regel "zin" heeft, we passen niet klakkeloos toe.

5.4.10. Stimuleren van onderlinge solidariteit, kinderen aanmoedigen elkaar te helpen

Aandacht hebben voor wat er met elkaar gebeurt. Bijvoorbeeld op de BSO gaan twee kinderen een paar jaar naar Australië. Samen met de kinderen kijkt de groepsleiding waar Australië ligt, wat er daar anders is dan hier, hoe het er daar uitziet. Bewustwording wat het betekent als je gaat verhuizen, welke gevoel dat geeft en je daarin inleven.

Behulpzaam zijn voor elkaar, op elkaar wachten met eten, helpen schoenen aan te doen, spulletjes in je kastje te leggen. Kinderen stimuleren elkaar om hulp te vragen. Bijvoorbeeld het open en dicht doen van het BSO hekje voor elkaar.

Nieuwe kinderen in de groep worden geïntroduceerd. We verwelkomen elkaar door samen met de andere kinderen te praten met en over de nieuwkomer. Op de BSO stimuleren we de kinderen zelf de nieuwkomers op de hoogte te brengen van het dagelijks reilen en zeilen op de groep.

5.4.11. Kinderen leren open te staan voor en respect te hebben voor gewoonten en rituelen van andere (sub)culturen, kinderen stimuleren om gewoonten uit andere culturen te verkennen d.m.v. boeken, liedjes, spelletjes, gerechten en feesten e.d.:

Verder ontwikkelen in 2009

5.4.12. Kinderen leren mensen met lichamelijke of verstandelijke beperkingen te respecteren

Kinderen bewust maken dat ze niet de eigen mogelijkheden als uitgangspunt nemen. Niet ieder heeft dezelfde capaciteiten en mogelijkheden als de ander. Niet elkaar uittachen omdat iemand er anders uitziet, maar uitleg geven of het kind vragen om dit zelf toe te lichten. Kind een sterk zelfbeeld geven hiermee. Focussen op wat een kind goed kan i.p.v. de aandacht te richten op de beperking.

5.4.13. Respecteren ieders normen en waarden t.a.v. seksualiteit, bewaken van grenzen van alle betrokkenen op dit gebied (groepsleiding en gastouders, ouders, de omgeving)

5.4.14. Ontspannen omgaan met blootspelletjes, doktertje spelen e.d. bij jonge kinderen, toezicht houden, ingrijpen als het extreme vormen aanneemt en als kinderen grenzen overschrijden

We wijzen kinderen die wat ouder worden en belangstelling krijgen voor seksualiteit er op, dat dit een heel natuurlijk gegeven is, we wijzen dit nooit af. We maken wel duidelijk, dat seksualiteit iets is dat je niet in het openbaar deelt, maar dat dit iets van een kind zelf is.

We laten kinderen niet bloot buitenspelen. Hiermee bewaken we de privacy van het kind. Kinderen kennen onderling weinig tot geen gêne, we zouden hier ook m.b.t. buitenspelen vrij mee om moeten kunnen gaan. Bij de Belhamel is dit niet mogelijk omdat de kinderen vol in het zicht lopen. We willen ze beschermen voor invloeden van buiten.

5.4.15. Kinderen leren wanneer ze grenzen overschrijden

Vaak ervaren kinderen een grens als ze deze overschrijden. We zijn duidelijk waar de grenzen liggen (een ander pijn doen, een ander storen, spullen kapot maken, spel dat gevaar oplevert voor het kind zelf en/of een ander, liegen, pesten etc) Als de grenzen worden overschreden laten we de (mogelijke) gevolgen van dit gedrag zien en bespreken dit. We doen dit d.m.v. de Gordon methode.

5.4.16. Uitleg geven bij de dingen die je doet

Respect voor de ander laten we ook zien door te vertellen wat we doen en waarom. We vegen geen neus af zonder dit te vragen aan het kind en laten het zoveel mogelijk door het kind zelf doen. Ook bij de allerjongsten leggen we uit wat we gaan doen.

Ook bij een bestraffende maatregel uitleggen wat je gaat doen voordat je handelt: een kind weet anders niet wat er gaat gebeuren en schrikt dan meer van de handeling van de leidster dan van de corrigerende maatregel, dus: "ik ga je even op de bank zetten, want...".

5.4.17. Kinderen leren om ruzies uit te praten

Gevoelens en emoties als boosheid en verdriet een plek geven door te vragen en door te benoemen dat wat we zien gebeuren. We proberen het kind te laten bepalen wanneer het zover is dat de ruzie wordt 'uitgepraat' en hoe dit moet gebeuren: 'sorry' zeggen of een hand geven.

De leidster heeft bij jonge kinderen (1-4 jaar) hierin een rol als vertaler. Bij de BSO is ze meer een bemiddelaar, waarna kinderen het zelfstandig kunnen uitpraten.

6. Indeling in stamgroepen, leidster-kind ratio en het gebruik van de ruimte op de Belhamel

6.1. Indeling stamgroepen

M.i.v. half november 2006 is er op de Belhamel een wijziging doorgevoerd m.b.t de indeling van de (stam)groepen.

De groepen zijn als volgt zijn samengesteld:

- 1 babygroep met maximaal 8 kinderen van 0-1 jaar
- 2 groepen met met maximaal 14 kinderen van +/- 1-4 jaar
- 1 BSO groep met maximaal 20 kinderen van 4-8 jaar

In de stamgroepen vinden de zgn basis-activiteiten plaats. Het vormt de vertrouwde basis voor het kind. Hier start en eindigt de dag. Kinderen en ouders worden er ontvangen en nemen er 's avonds afscheid. Hier vindt de overdracht naar ouders plaats. Er wordt hier ook gegeten, gedronken en met elkaar aan tafel gegaan. In de stamgroep kunnen kinderen in de diverse hoekjes een eigen activiteit kiezen en met anderen of alleen spelen. De functie van de stamgroep is voor ons: de basis van waaruit kinderen het kindercentrum ontdekken. Kinderen kunnen in de stamgroep blijven als zij hier voor kiezen, of (nog) niet toe zijn aan 'de ontdekking' buiten de groep. Als zij deze behoefte wel hebben dan biedt de stamgroep de veilige basis waar zij terug kunnen keren na spel of activiteiten die elders in het gebouw plaatsvinden. Voor de baby's geldt dat de leidsters goed kijken wanneer het kind er aan toe is om buiten de groep te komen. De kinderen uit de andere groepen zullen wel in de babygroep kunnen komen. We vinden het belangrijk dat alle kinderen op de Belhamel betrokken zijn bij elkaar en elkaar ook (leren) kennen. Leidsters scheppen de voorwaarden door de kinderen met elkaar in contact te brengen. Dit kan zijn door de oudere kinderen, met een paar tegelijk, te betrekken bij het verzorgen of spelen met de allerjongsten

auteur	portefeuillehouder	autorisatie dir	geldig m.i.v.	versie nr.
e.van prehn	a.vermeulen	o.bakker	13-03-2009	2

in de babygroep. We willen de kinderen stapsgewijs begeleiden in het ontdekken van de wereld buiten de groep. Het kind bepaalt hierbij het tempo en de leidster is begeleidend in dit proces.

6.2. Leidster-kind ratio

Op elke groep zullen dagelijks twee leidsters werkzaam zijn. Elke groep heeft maximaal vier leidsters maar bij voorkeur drie.

Als er activiteiten buiten de stamgroep plaatsvinden blijft de leidster-kind ratio van (gemiddeld) 1 op 6 kinderen gehandhaafd. Voor de BSO groep is dit 1 op 10 kinderen. De activiteiten worden in onderling overleg afgestemd.

6.3. Activiteiten

Elke ochtend is er een kort overleg; bij dit overleg is er van elke groep is één leidster aanwezig. Tijdens dit overleg wordt gekeken naar

- kind - en leeftijd samenstelling van de dag
- nieuwe kinderen die (komen) wennen en/of kinderen die wat meer onze aandacht nodig hebben
- bijzondere gebeurtenissen van die dag
- plannen van activiteiten, wie, wat, waar en wanneer?
- koppeling van eventueel BSO- en dagopvang-activiteiten

Hierbij wordt dagelijks gekozen welke activiteiten er centraal worden aangeboden op de eigen groep en welke activiteiten er in de andere ruimtes worden aangeboden. We proberen hierbij goed te kijken naar wat de kinderen zelf aangeven en in te spelen op hun behoefte. We proberen wel op alle verschillende ontwikkelingsgebieden activiteiten aan te bieden:

- creatief, lekker om te doen, zonder dat het einddoel vastligt
- constructief, meer planmatig toewerken naar een einddoel
- cognitief, activiteiten waarbij het verstand voorop staat
- sociaal, voor en met elkaar, samenwerking of zelfstandig iets laten doen
- motorisch, bewegend actief zijn.

Op de groep is de mogelijkheid om kleine knutselactiviteiten te doen, en (motorische) activiteiten als puzzelen en bouwen met constructie materiaal. We gaan dagelijks naar buiten, ook als het weer wat minder mooi is. Het spelen in bijvoorbeeld regen en/of in schemer draagt bij aan het ontdekken van nieuwe situaties en opdoen van nieuwe ervaringen.

6.4. Gebruik van ruimten

De Belhamel heeft naast de stamgroepen een aantal ruimten dat multifunctioneel wordt gebruikt. De **centrale hal** dient als ontmoetingsplek, hier kunnen de kinderen elkaar opzoeken en (vrij) spelen met elkaar. Ook grotere knutsel-activiteiten, zang- en dansspelletjes worden hier aangeboden.

Het podium vormt het centrale punt in de hal. Hier ontmoeten alle 'Belhamels' elkaar bij voorstellingen die de kinderen zelf organiseren of die spontaan ontstaan.

We zijn als team (door de veranderende groepssamenstelling) nog met elkaar aan het ontwikkelen welke functie de centrale hal in de toekomst kan krijgen. Nu wordt er voornamelijk vrij gespeeld door kinderen en wordt de hal ook gebruikt als tweede ruimte naast de groep om met de kinderen te eten en te drinken.

Hiernaast is er een **stoeiruimte** waar kinderen (onder begeleiding van een leidster) lekker met hun lijf bezig kunnen zijn. Hier wordt o.a. de (senso)motorische ontwikkeling gestimuleerd. Er worden grof-motorische activiteiten ondernomen zoals klimmen, springen en gymen.

auteur	portefeuillehouder	autorisatie dir	geldig m.i.v.	versie nr.
e.van prehn	a.vermeulen	o.bakker	13-03-2009	2

De BSO kinderen gebruiken de ruimte graag om zich na school lichamelijk uit te leven, maar ook om bijvoorbeeld tenten te bouwen.

Er is een **snoezelruimte** in ontwikkeling. Hier kunnen kinderen in een rustige ruimte "snoezelen". Zij worden d.m.v licht, muziek en prikkeling van zintuigen tot rust gebracht.

In de groepsruimte van Plons is een **waterruimte** aangebracht. Kinderen kunnen hier met water spelen en onder een douche gaan.

Soms worden er op alle groepen verschillende activiteiten aangeboden. De deuren staan dan open. Kinderen kunnen hierbij zelf de keuze maken aan welke activiteit zij willen deelnemen. De samenstelling van de groep kan dan gaandeweg ook veranderen.

6.5. Activiteiten BSO

Deelname aan de activiteiten op de BSO is vrijwillig. Er wordt een overzichtelijk scala aan materialen aangeboden. Kinderen kunnen deze zelf pakken. Er wordt met een beperkt aanbod begonnen, later wordt dit uitgebreid. Leidsters reiken aan en stimuleren. Ze sluiten aan bij wat de kinderen bezig houdt. Soms gaan we uit van een thema, dat zowel door kinderen als leidsters kan worden aangedragen.